

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ”
(для бакалаврів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

МАУП

Підготовлено професором кафедри управління персоналом *Л. С. Дорошенко*

Затверджено на засіданні кафедри управління персоналом (протокол № 9 від 16.09.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Дорошенко Л. С. Навчальна програма дисципліни “Управління трудовим потенціалом” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 22 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Управління трудовим потенціалом”, питання для самоконтролю, теми рефератів, а також список літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Ефективність національної економіки за умов формування та розвитку ринкових відносин обумовлюється наявністю, використанням та відновленням різних видів ресурсів і, насамперед, трудового потенціалу суспільства як головного чинника економічного зростання.

У зв'язку з цим важливого значення набувають проблеми управління формуванням, розподілом та використанням трудового потенціалу. Тобто актуальними є забезпечення зростання якості ресурсів праці та їх ефективної зайнятості, а також найповнішої реалізації потенціальних можливостей людського чинника.

Мета дисципліни “Управління трудовим потенціалом” — формування теоретичних і практичних знань з питань регулювання процесів відтворення трудового потенціалу, його формування, розвитку та використання.

Завдання дисципліни:

- формування знань з теорії управління трудовим потенціалом;
- набуття практичних навичок практичного застосування ефективних методів управління трудовим потенціалом;
- формування та розвиток професійних здібностей у майбутніх фахівців самостійно здійснювати аналіз трудового потенціалу та стан його використання, а також розробляти шляхи вирішення наявних проблем;
- вироблення навичок до науково-дослідної роботи.

Предметом вивчення дисципліни є відтворення трудового потенціалу, його формування, розвитку, розподілу та використання.

Після вивчення дисципліни “Управління трудовим потенціалом” студент повинен

знати:

- об'єкт і предмет дисципліни;
- основні категорії та поняття;
- демографічну ситуацію в Україні;
- сутність та основні напрями демографічної політики, інструменти її реалізації;
- зміст системи управління трудовим потенціалом, її елементи;
- суб'єкт та об'єкт управління трудовим потенціалом на різних управлінських рівнях;
- сутність основних методів управління, сфери їх застосування;

- зміст формування та розвитку трудового потенціалу;
- завдання управління формуванням загальноосвітнього та професійно-кваліфікаційного рівня трудового потенціалу;
- сучасний рівень використання трудового потенціалу;
- сутність резервів і шляхів підвищення ефективності використання трудового потенціалу України;
- характеристику міжнародного співробітництва з управління трудовим потенціалом;
- сучасні проблеми управління трудовим потенціалом в контексті міжнародного досвіду;

вміти:

- компетентно використовувати основні поняття при аналізі ринку праці;
- аналізувати демографічну ситуацію в Україні;
- оцінювати вплив демографічних процесів на формування та розвиток трудового потенціалу;
- характеризувати роль різних соціально-демографічних груп населення в потенціалі суспільства;
- характеризувати суб'єкти, об'єкти, зміст та методи управління трудовим потенціалом на різних рівнях;
- аналізувати вимоги до якості трудового потенціалу, що обумовлюються змінами змісту та характеру праці в ринкових умовах;
- характеризувати роль міжнародної організації праці (МОП) щодо регулювання соціально-трудових відносин;
- розробляти пропозиції щодо поліпшення управління трудовим потенціалом з урахуванням міжнародного досвіду;
- розраховувати та аналізувати показники ефективності використання трудового потенціалу;
- оцінювати резерви підвищення ефективності використання трудового потенціалу та обґрунтовувати шляхи їх використання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Трудовий потенціал та його формування
1	Предмет, метод та завдання дисципліни
2	Населення — природна основа формування трудового потенціалу
3	Регулювання демографічного розвитку
4	Трудовий потенціал суспільства
5	Формування загальноосвітнього та кваліфікаційного рівня трудового потенціалу
	Змістовий модуль II. Організаційно-економічний механізм управління трудовим потенціалом
6	Система управління трудовим потенціалом
7	Науково-методичне та нормативно-правове забезпечення управління трудовим потенціалом
8	Людський капітал і його роль у соціально-економічному розвитку
9	Людський розвиток як мета і критерій суспільного прогресу
10	Доходи і якість життя населення
11	Мотивація економічної активності населення
12	Ефективність використання трудового потенціалу
13	Суспільна організація праці та соціальна політика в управлінні трудовим потенціалом
	Змістовий модуль III. Управління трудовим потенціалом у контексті міжнародних відносин
14	Міжнародне співробітництво в управлінні трудовим потенціалом
15	Досвід зарубіжних країн в управлінні трудовим потенціалом

ЗМІСТ
дисципліни
“УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ”

Змістовий модуль І. Трудовий потенціал та його формування

Тема 1. Предмет, метод та завдання дисципліни

Предмет, метод та завдання дисципліни. Структура дисципліни. Взаємозв'язок дисципліни з іншими дисциплінами та науками: економічними, соціологічними, управлінськими.

Значення дисципліни для фундаментальної підготовки бакалаврів.

Література [12; 20; 22]

Тема 2. Населення — природна основа формування трудового потенціалу

Населення як демографічна категорія. Структура населення, види структур: статево-вікова, сімейна, економічна, соціальна.

Природний рух населення: сутність, значення та показники виміру. Міграційний рух населення: сутність, причини та види міграцій.

Показники, що характеризують масштаби та інтенсивність міграцій.

Відтворення населення та його типи. Особливості сучасного відтворення населення.

Демографічний вимір трудового потенціалу.

Джерела інформації про населення.

Література [18; 31; 50; 52; 57]

Тема 3. Регулювання демографічного розвитку

Сутність демографічної ситуації. Характеристика демографічної ситуації в Україні. Динаміка чисельності населення, сучасні тенденції демографічних процесів — народжуваності, смертності, шлюбності. Зміни вікової структури та очікуваної тривалості життя. Взаємозв'язок демографічних процесів з соціально-економічними.

Демографічна політика: сутність, об'єкт, суб'єкт, основні напрями та засоби реалізації.

Міграційна політика. Концепція державної міграційної політики.

Механізми та показники, що визначають рівень інтенсивності трудової міграції. Трудова міграція населення в Україні.

Об'єктивна необхідність регулювання демографічних процесів.

Література [1; 9; 16; 33; 38; 42; 57]

Тема 4. Трудовий потенціал суспільства

Сутність поняття “трудовий потенціал”. Трудовий потенціал індивіда, колективу підприємства, суспільства. Співвідношення понять “трудові ресурси”, “трудовий потенціал”, “економічно активне населення”, “людський фактор”, “людський капітал”.

Місце трудового потенціалу в системі потенціалів соціально-економічної системи.

Взаємозв'язок населення і трудового потенціалу, роль різних соціально-демографічних груп населення в трудовому потенціалі суспільства.

Формування та роль трудового потенціалу. Основні чинники, що впливають на формування та розвиток трудового потенціалу: соціально-економічні, науково-технічні, психологічні.

Відтворення трудового потенціалу в системі управління ринком праці.

Література [4; 5; 8; 12; 22; 36; 38; 48; 58; 61]

Тема 5. Формування загальноосвітнього та кваліфікаційного рівня трудового потенціалу

Поняття “якість трудового потенціалу”, її характеристики. Вплив змісту та характеру праці на якість трудового потенціалу.

Загальноосвітній рівень трудового потенціалу, сутність і показники, що його характеризують. Управління формуванням загальноосвітнього рівня трудового потенціалу.

Сутність професійної орієнтації та управління нею.

Професійно-кваліфікаційний рівень трудового потенціалу: сутність, показники, управління.

Поняття “конкурентоспроможність робочої сили” та фактори, що її визначають. Значення конкурентоспроможності робочої сили в економічному зростанні.

Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів різних рівнів як передумова формування загальноосвітнього і кваліфікаційного рівня трудового потенціалу. Форми підготовки, пере-

підготовки та підвищення кваліфікації кадрів робітничих професій і фахівців з вищою освітою.

Література [15; 19; 24; 45; 46]

Змістовий модуль II. Організаційно-економічний механізм управління трудовим потенціалом

Тема 6. Система управління трудовим потенціалом

Управління як соціально-економічне явище і як процес, його функції.

Сутність і структура системи управління трудовим потенціалом, її елементи. Завдання управління трудовим потенціалом: об'єкти, суб'єкти та рівні.

Методи управління трудовим потенціалом: адміністративно-організаційні, економічні та соціально-психологічні. Їхній зміст і пріоритетні сфери застосування.

Характеристика сучасного етапу управління трудовим потенціалом України.

Література [2; 7; 20]

Тема 7. Науково-методичне та нормативно-правове забезпечення управління трудовим потенціалом

Зміст науково-методичного забезпечення управління трудовим потенціалом. Науково-дослідні установи, що надають послуги з науково-методичного забезпечення, напрями їх спеціалізації. Координація діяльності науково-дослідних установ.

Науково-правове забезпечення управління трудовим потенціалом, закони та підзаконні акти, що регулюють правові заходи управління трудовим потенціалом.

Структура державних органів з управління трудовим потенціалом: загальнодержавні, регіональні, галузеві. Їх взаємодія в прийнятті та реалізації рішень.

Матеріальне, кадрове та фінансове забезпечення управління трудовим потенціалом.

Література [19; 38; 39; 45]

Тема 8. Людський капітал і його роль у соціально-економічному розвитку

Людський капітал як соціально-економічна категорія; економічна оцінка здібностей людини робити прибуток. Формування концепції

людського потенціалу. Значення концепції людського капіталу для регулювання ринку праці (вирішення питань регулювання ринку праці), розроблення індивідуальних програм, програм управління людськими ресурсами, розвитку трудового потенціалу, зростання продуктивності праці.

Людський капітал як активна частина трудового потенціалу, складові людського капіталу. Особливості людського капіталу на різних рівнях. Спільне і відмінне у людському та речовому капіталах.

Сутність інвестицій у людський капітал, їх значення для економічного зростання. Особисті інвестиції.

Ефективність інвестицій в людський капітал. Методи їх визначення. Роль держави в інвестуванні людського капіталу.

Література [11; 35; 49; 56; 55]

Тема 9. Людський розвиток як мета і критерій суспільного прогресу

Людський розвиток як найважливіший індикатор і чинник суспільного прогресу. Проблеми людського розвитку в економічних концепціях. Концепція людського розвитку, запропонована експертами ООН — її логіка та зміст. Проблема оптимізації взаємозв'язку між людським розвитком і економічним зростанням.

Методологія кількісної оцінки рівня людського розвитку. Сутність показника “індекс розвитку людського потенціалу”, запропонованого ПРООН. Методика розрахунку складових індексу розвитку людського потенціалу — очікуваної тривалості життя, рівня освіти, рівня добробуту (обсягу реального ВВП на одну людину).

Особливості методики розрахунку індексу людського потенціалу в національних умовах. Методики розрахунку, запропоновані українськими вченими.

Взаємозв'язок економічного зростання, зайнятості та людського розвитку. Економічне зростання, пропозиція праці і попит на неї.

Людський розвиток і безробіття. Рівень життя, нерівність і людський розвиток. Гендерна нерівність у розвитку та використанні людського потенціалу в Україні.

Динаміка показників людського розвитку.

Література [10,17; 21; 23; 24; 30; 43; 47; 55]

Тема 10. Доходи і якість життя населення

Економічні закони, що регулюють розподільчі відносини в ринковій економіці.

Сутність і структура доходів населення та джерела їх формування. Номінальні та реальні, сукупні та грошові доходи, бруто-доходи та нетто-доходи, трудові та нетрудові доходи.

Необхідність регулювання доходів у ринковій економіці. Еволюція політики доходів і зарубіжний досвід їх регулювання.

Нормативно-правові акти, що регулюють доходи. Державне регулювання доходів, державні соціальні стандарти та їх соціально-економічне значення.

Вартість життя і споживчий бюджет. Доходи та платоспроможність населення.

Рівень (якість) життя населення та його вплив на економічну і соціальну активність.

Розподіл населення за рівнем доходів. Бідність та її виміри. Програми подолання бідності в Україні.

Література [19; 32; 36]

Тема 11. Мотивація економічної активності населення

Мотивація як процес активізації життєво важливих мотивів людей до економічної діяльності.

Сутність категорії “економічна активність”, її види.

Фактори мотивації економічної активності трудового потенціалу.

Методи мотивації економічної активності: адміністративні, правові, економічні.

Сучасні проблеми мотивації економічної активності трудового потенціалу.

Література [14; 25; 34; 55]

Тема 12. Ефективність використання трудового потенціалу

Загальнотеоретичні основи ефективності господарювання.

Поняття, критерії та показники економічної та соціальної ефективності використання трудового потенціалу.

Чинники підвищення ефективності використання трудового потенціалу на різних рівнях.

Поняття резервів ефективності використання трудового потенціалу та методичні основи їх класифікації.

Механізм регулювання ефективного використання трудового потенціалу.

Сучасний рівень ефективності використання трудового потенціалу в Україні. Характеристика підвищення резервів ефективності використання трудового потенціалу та шляхи їх реалізації.

Література [19; 26; 27; 36; 54; 59]

Тема 13. Суспільна організація праці та соціальна політика в управлінні трудовим потенціалом

Суспільна праця, її структура та функції. Форми суспільної праці та її організація.

Трудовий потенціал як елемент суспільної праці.

Управління суспільною організацією праці: типи та методи управління.

Поняття, сутність, об'єкт і суб'єкт соціальної політики. Мета та завдання соціальної політики, її напрями та шляхи реалізації. Створення умов для творчої, високопродуктивної праці як основне завдання державної соціальної політики.

Соціальне страхування, соціальна допомога, соціальна підтримка та соціальний захист населення.

Нормативно-правові документи, що визначають соціальну політику, та державні структури, які її здійснюють.

Характеристика соціальної політики в Україні, перспективи її розвитку з урахуванням світового досвіду.

Література [6; 19; 24; 37; 44; 51; 53; 60]

Змістовий модуль III. Управління трудовим потенціалом у контексті міжнародних відносин

Тема 14. Міжнародне співробітництво в управлінні трудовим потенціалом

Сутність глобалізації та її вплив на управління трудовим потенціалом. Зміни на ринку праці та в соціально-трудових відносинах, обумовлені міжнародною економічною інтеграцією.

Міжнародна організація праці, її цілі, завдання, структура та основні напрями діяльності. Міжнародні трудові норми, програми зайнятості.

Інтеграція України в міжнародний ринок праці. Кількість, оплата та умови праці робочої сили України за кордоном.

Захист національного ринку праці від негативного впливу глобалізації.

Література [13; 40; 41]

Тема 15. Досвід зарубіжних країн в управлінні трудовим потенціалом

Сутність міжнародних підходів до управління трудовим потенціалом.

Характеристика організаційних аспектів профорієнтаційної роботи.

Формування єдиних підходів до створення освітніх стандартів.

Досвід окремих країн в сфері підготовки, перепідготовки кадрів і їх працевлаштування. Створення нових робочих місць.

Основні напрями адаптації зарубіжного досвіду щодо управління трудовим потенціалом до вітчизняних умов.

Література [3; 28; 29; 55]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет, місце і значення дисципліни “Управління трудовим потенціалом”.
2. Взаємозв’язок дисципліни “Управління трудовим потенціалом” з іншими дисциплінами та науками.
3. Населення як природна основа формування трудового потенціалу.
4. Характеристика сучасної структури населення України.
5. Природний рух населення та його значення.
6. Показники оцінки природного руху населення.
7. Сутність міграцій та їх причини.
8. Характеристика видів міграцій.
9. Відтворення населення та його типи.
10. Фактори, що впливають на демографічні процеси.
11. Характеристика сучасної демографічної ситуації.
12. Сутність демографічної політики, її об’єкт та суб’єкт.

13. Засоби регулювання міграційних процесів.
14. Основні положення державної міграційної політики.
15. Поняття та основні показники загальноосвітнього та професійно-кваліфікаційного трудового потенціалу.
16. Зміст та структура загальної та професійної освіти в Україні.
17. Професійна орієнтація та її значення у формуванні трудового потенціалу.
18. Організація підготовки і підвищення кваліфікації кадрів робітничих професій.
19. Форми підготовки фахівців з вищою освітою.
20. Конкурентоспроможність робочої сили та чинники, що її визначають.
21. Прогнозування професійно-кваліфікаційної структури попиту на робочу силу.
22. Формування стратегії розвитку освіти.
23. Зарубіжний досвід профорієнтаційної роботи.
24. Досвід підготовки та перепідготовки робочої сили у зарубіжних країнах.
25. Проблеми управління трудовим потенціалом у контексті міжнародного досвіду.
26. Сутність категорії “трудоий потенціал”.
27. Трудоий потенціал індивіда, організації, суспільства.
28. Співвідношення понять “трудоі ресурси”, “трудоий потенціал”, “людський фактор”, “робоча сила”.
29. Фактори, що впливають на стан трудового потенціалу.
30. Сутність формування трудового потенціалу.
31. Використання трудового потенціалу.
32. Трудова активність і трудова мобільність, її вплив на розвиток трудового потенціалу.
33. Роль різних демосоціальних груп населення в трудовому потенціалі.
34. Взаємозв’язок населення і трудового потенціалу.
35. Основні елементи трудового потенціалу.
36. Загальна характеристика системи управління.
37. Сутність системи управління трудовим потенціалом.
38. Елементи системи управління трудовим потенціалом.
39. Мета і завдання системи управління трудовим потенціалом суспільства.
40. Структура системи управління персоналом.

41. Методи управління трудовим потенціалом: адміністративні, правові, економічні.
42. Активна і пасивна політика держави в галузі управління трудовим потенціалом.
43. Правове забезпечення управління трудовим потенціалом.
44. Характеристика стану управління трудовим потенціалом в Україні.
45. Інформаційне забезпечення системи управління трудовим потенціалом.
46. Фінансове і кадрове забезпечення системи управління трудовим потенціалом.
47. Людський капітал як соціально-економічна категорія.
48. Сутність людського капіталу на макро-, мезо-, мікроекономічному та особистому рівні.
49. Інвестиції в людський капітал: сутність і значення для економічного зростання.
50. Методи визначення ефективності інвестування в людський капітал.
51. Концепція людського розвитку, запропонована ПРООН.
52. Методологія розрахунку індексу розвитку людського потенціалу.
53. Взаємозв'язок економічного зростання, зайнятості і людського розвитку.
54. Економічне зростання і попит на працю.
55. Економічне зростання і пропозиція на працю.
56. Безробіття і людський розвиток.
57. Рівень (якість) життя і людський розвиток.
58. Фактори мотивації економічної активності та їх характеристика.
59. Методи мотивації економічної активності та їх характеристика.
60. Моделі мотивації економічної активності трудового потенціалу.
61. Сутність, джерела і структура доходів населення України.
62. Класифікація доходів та їх характеристика.
63. Нормативно-правове регулювання доходів працівників.
64. Державні соціальні стандарти та їх соціально-економічне значення.
65. Державне регулювання доходів населення.
66. Доходи і платоспроможність населення.
67. Бідність та напрями її подолання в Україні.

68. Трудові ресурси як елемент суспільної праці.
69. Форми суспільної праці, їхні характеристики.
70. Сутність управління організацією суспільної праці.
71. Типи і методи організації суспільної праці.
72. Деформації і проблеми організації суспільної праці при переході до ринкових відносин.
73. Сутність та основні напрями соціальної політики в Україні.
74. Соціальний захист населення як елемент соціальної політики та її принципи.
75. Соціальний захист і соціальна допомога.
76. Форми соціального страхування населення.
77. Зміни в системі пенсійного забезпечення.
78. Законодавча база соціальної політики держави.
79. Перспективи розвитку соціальної політики в Україні з урахуванням світового досвіду.
80. Міжнародна організація праці (МОП): цілі, завдання, функції, структура та основні напрями діяльності.
81. Конвенції і рекомендації МОП з питань використання трудового потенціалу і соціального захисту населення.
82. Вплив міжнародної економічної інтеграції на процеси управління трудовим потенціалом.
83. Проблеми створення єдиного ринку праці в країнах Європейського економічного співтовариства.
84. Участь України в європейських і світових структурах
85. Проблеми інтеграції України в світовий ринок праці.
86. Європейський фонд освіти та його місце в управлінні трудовим потенціалом.
87. Досвід зарубіжних країн у сфері підготовки та перепідготовки робочої сили.
88. Зарубіжний досвід працевлаштування і створення робочих місць.
89. Система соціального захисту населення.
90. Економічна ефективність використання трудового потенціалу: сутність, критерії та показники.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Якість робочої сили та її конкурентоспроможність.
2. Роль МОП в управлінні трудовим потенціалом.
3. Аналіз і оцінка сучасної демографічної ситуації в Україні.

4. Міграційні процеси в Україні: характеристика та тенденції розвитку.
5. Регулювання міграційних процесів.
6. Населення як демографічна база формування трудового потенціалу.
7. Система управління трудовим потенціалом суспільства.
8. Формування загальноосвітнього та професійно-кваліфікаційного рівня трудового потенціалу.
9. Освіта як важливий фактор соціально-економічного розвитку держави.
10. Концепції людського капіталу та її соціально-економічне значення.
11. Інвестиції в людський капітал та їх роль в економічному зростанні.
12. Людський розвиток та його значення в суспільному прогресі.
13. Фактори і методи мотивації економічної активності.
14. Проблеми мотивації економічної активності трудового потенціалу на сучасному етапі.
15. Рівень (якість) життя, його вплив на економічну та соціальну активність.
16. Управління організацією суспільної праці.
17. Механізми та інструменти реалізації соціальної політики.
18. Сучасні напрями соціальної політики в Україні.
19. Перспективи розвитку соціальної політики в Україні з урахуванням світового досвіду.
20. Глобалізація: її сутність, розвиток, переваги, недоліки.
21. Актуальні проблеми управління трудовим потенціалом в контексті міжнародного досвіду.
22. Основні чинники ефективного використання трудового потенціалу в суспільстві.
23. Шляхи підвищення ефективності використання трудового потенціалу України.
24. Формування та розвиток трудового потенціалу України.
25. Правове забезпечення системи управління трудовим потенціалом України.
26. Формування ринкових відносин і конкурентоспроможність робочої сили.
27. Зарубіжний досвід управління трудовим потенціалом.
28. Характеристика людського капіталу України.

29. Зовнішня трудова міграція населення України: причини та наслідки.
30. Доходи населення, їх вплив на відтворення трудового потенціалу.
31. Оплата праці та її вплив на рівень життя, населення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правова.

Законодавство

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.
2. Закон України “Про зайнятість населення”.
3. Закон України “Про підприємництво”.
4. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”.
5. Закон України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності”.
6. Закон України “Про оплату праці”.
7. Закон України “Про колективні договори та угоди”.
8. Закон України “Про мінімальний споживчий бюджет”.
9. Закон України “Про освіту”.
10. Закон України “Про професійно-технічну освіту”.
11. Закон України “Про вищу освіту”.
12. Закон України “Про охорону праці”.

Основна література

1. Болдъерева С. К. Миграция (сущность и явления): Учеб.-метод. пособие. — М., 2004. — 296 с.
2. Васильченко В. С., Гриненко А. М., Грішнова О. А., Керб Л. П. Управління трудовим потенціалом: Навч. посіб. — К., 2005. — 402 с.
3. Волгин Н. Ф. Управление человеческими ресурсами: опыт индустриально-развитых стран. — М., 2002. — 448 с.
4. Гавва В. Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання. — К., 2004. — 224 с.
5. Гольдфарб А. Г. Система показателей, характеризующих трудовой потенциал предприятия / Экономика: проблемы теории и практики: Зб. наук. пр. — Дніпропетровськ, 2004. — Т. 4. — Вип. 198. — С. 958 — 962.

6. *Гриненко А. М.* Соціальна політика: Навч. посіб. — К., 2004. — 309 с.
7. *Гринькова В. М.* Адміністративне управління трудовим потенціалом: Навч. посіб. — Харків, 2004. — 428 с.
8. *Джаин И. О.* Оценка трудового потенциала. — Сумы, 2002. — 249 с.
9. Зовнішні трудові міграції населення України / За наук. ред. Е. М. Лібанової. — К., 2002. — 378 с.
10. *Інвестування. Зайнятість. Освіта: Монографія / В. Г. Федоренко, М. Г. Чумаченко, Ю. М. Маршавін та ін.* — К., 2002. — 517 с.
11. *Іванов Н.* Человеческий капитал и глобализация // *Мировая экономика и междунар. отношения.* — 2004. — № 9. — С. 19 — 31.
12. *Ким М. Н.* Трудовой потенциал: формирование, использование, управление: Учеб. пособие. — Харьков, 2003. — 248 с.
13. *Короткин А.* МОП — мировой центр социально-трудового законодательства на принципах трипартизма / *Человек и труд.* — 1994. — № 3.
14. *Колот А. М.* Мотивація персоналу: Підручник. — К., 2002. — 337 с.
15. *Левченко О. М.* Якість трудового потенціалу регіону. — Кіровоград, 2002. — 135 с.
16. *Лібанова Е. М.* Демографічна криза в Україні: причини та наслідки / За ред. С. І. Пиріжкова. — К., 2003. — 232 с.
17. *Людський розвиток регіонів України: Методика оцінки та сучасний стан.* — К., 2002. — 123 с.
18. *Ноджак Л. С.* Демографічні чинники формування і використання трудового потенціалу за ринкових перетворень. — Львів, 2004. — 190 с.
19. *Основні напрямки розвитку трудового потенціалу в Україні на період до 2010 року, схвалені Указом Президента України від 3 серп. 1999 р. № 958 / 99.*
20. *Пономаренко В. С., Гриньова В. М., Салун М. М., Новікова М. М. та ін.* Управління трудовим потенціалом. — Харків, 2006. — 432 с.
21. *Управління розвитком людських ресурсів: Монографія.* — Дніпропетровськ, 2006. — 316 с.
22. *Хайруллина В. Г.* Теория воспроизводства труда и трудового потенциала. — Уфа, 2001. — 210 с.
23. *Шаульська Л. В.* Стратегія розвитку трудового потенціалу України. — Донецьк, 2005. — 502 с.

Додаткова

24. *Амаша О. І., Новікова О. Ф., Антошок В. П. та ін.* Якість трудового потенціалу та управління трудовою сферою в Україні: соціальна експертиза. — Донецьк, 2006. — 208 с.
25. *Бабич Л. М.* Науково-правові основи формування малого бізнесу в Україні / *Актуальні проблеми економіки.* — 2002. — № 8. — С. 10—17.
26. *Бажан І. І.* Трудовий потенціал України: формування та використання. — Донецьк, 2006. — 144 с.
27. *Васильченко В. С.* Державне регулювання зайнятості. — К., 2003. — 252 с.
28. *Волгин Н. А.* Японский опыт решения экономических и социально-трудовых проблем. — М., 1998. — 197 с.
29. *Вульфсон Б. Л.* Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI в. — М., 1999. — 34 с.
30. *Данилишин Б., Куценко В.* Интеллектуальные ресурсы в экономическом росте: путь улучшения использования / *Экономика Украины.* — 2005. — № 6.
31. *Демографічна криза в Україні: проблеми дослідження, витоки, складові, напрями протидії / Ред. В. Стешенко.* — К., 2001. — 560 с.
32. *Долішній М. І., Злупко С. М., Злупко Т. С., Токарський Т. Б.* Трудовий потенціал, зайнятість і ринок праці (теорія і практика). — Львів, 1997. — 340 с.
33. *Дорошенко Л. С.* Демографія. — К., 2005. — 112 с.
34. *Дугин И. М.* Финансовая поддержка малого бизнеса в Украине: существующая практика и перспективы / *Актуальні проблеми економіки.* — 2002. — № 8. — С. 29 — 35.
35. *Журавлев П. В., Карташов С. А., Маусов Н. К., Одегов Ю. Г.* Персонал. Словарь понятий и определений. — М., 2000. — 511 с.
36. *Львіч Л. М.* Ефективність відтворення трудового потенціалу України: Монографія. — К., 2007. — 212 с.
37. *Інформаційне забезпечення ринку праці в Україні: Матеріали семінару.* Ялта 25 — 27 верес. 2006 р. — К., 2006. — 376 с.
38. *Калина А. В.* Економіка праці: Навч. посіб. — К., 2004. — 267 с.
39. *Качан Є. П., Шушпаков.* Управління трудовими ресурсами. — К., 2003. — 257 с.

40. *Колот А. М.* Глобалізація економіки та її вплив на соціально-трудову сферу // Україна: аспекти праці. — 2001. — № 3.
41. *Конвенции и рекомендации, принятые Международной организацией труда: В 2 т.* — Женева, 1991.
42. *Концепція демографічного розвитку України на 2005 — 2015 р.: Проект.* — К., 2004.
43. *Криклій А. С.* Освіта і професійне навчання як чинник розвитку трудового потенціалу. — К., 2005. — 473 с.
44. *Лібанова Е. М., Мельничук Д. П.* Ринок праці в економічній системі. — Житомир, 2002. — 260 с.
45. *Лич В. М.* Трудовий потенціал: теорія і практика відтворення. — К., 2003. — 314 с.
46. *Лук'яненко Н. Д., Антонюк В. П., Шаульська Л. В. та ін.* Регіональні проблеми формування трудового потенціалу і шляхи їх вирішення. — Донецьк, 2004. — 340 с.
47. *Людський розвиток регіонів України: методика оцінки і сучасний стан / Е. М. Лібанова, Н. С. Власенко, О. С. Власик.* — К., 2002. — 110 с.
48. *Магомедов М. М.* Трудовой потенциал. — М., 2000. — 168 с.
49. *Майбуров И.* Эффективность инвестирования и человеческий капитал США и России // Мир. экономика и междунар. отношения. — 2004. — № 4. — С. 3 — 13.
50. *Пирожков С. І.* Внешние трудовые миграции в Украине: социально-экономический аспект. Монография. — К. 2005. — 134 с.
51. *Скуратівський В. А., Палій О. М.* Основи соціальної політики: Навч. посіб. — К., 2003. — 199 с.
52. *Сологуб О. П.* Продуктивність економіки: регіональні аспекти. — К., 1998; Р.4.1 Демотрудовий потенціал в регіонах. — С. 163 — 183.
53. *Социальная политика: Учебник / Под ред. Н. Ф. Волгина.* — М., 2002. — 736 с.
54. *Токсанбаева М. С.* Социальные интересы работников и использование трудового потенциала. — М., 2006. — 259 с.
55. *Управление человеческими ресурсами / Под ред. Майкла Пула и Малькольма Уорнера.* — М., 2002. — 1197 с.
56. *Управління людськими ресурсами. Понятійно-термінологічний словник / За ред. Г. В. Щокіна, О. В. Антонюка, М. Ф. Головатого.* — К., 2006. — 487 с.
57. *Хомра О.* Структура і напрямки міграційних потоків населення України (заключний науковий звіт по проекту). — К., 2005. — 226 с.
58. *Шаталова Н. И.* Трудовой потенциал работника. — Учеб. пособие. — М., 2003. — 399 с.
59. *Шевчук Л. Т.* Медико-соціальні аспекти використання трудового потенціалу: регіональний аналіз і прогноз. — Львів, 2003. — 490 с.
60. *Шевчук П. І.* Соціальна політика. — Львів, 2003. — 400 с.
61. *Якуба К. І.* Життєвий і трудовий потенціал сільського населення України: теорія, методологія, практика. — К., 2007. — 362 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Управління трудовим потенціалом”	5
Зміст дисципліни “Управління трудовим потенціалом”	6
Питання для самоконтролю	12
Теми рефератів.....	16
Список літератури	17

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп’ютерне верстання *Н. М. Музиченко*

Зам. № ВКЦ-4395

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*

